

SAMOPAL vz. 61

Bojové vlastnosti a účel

Samopal vz. 61 je univerzální ruční zbraň jednotlivce určená k plnění zvláštních úkolů (obr. 23). Samopal je opatřen jednoduchou sklopnou ramenní opěrou, která umožňuje střelbu z ramene. Je-li ramenní opěra sklopena, je možno ze samopalu střílet jednoručně jako z pistole jednotlivými ranami, případně i dávkami.

Ze samopalu lze střílet dávkami (malými 3—5 ran nebo velkými 10—20 ran) nebo jednotlivými ranami. Účinná střelba z ramene je do 200 m, z ruky do 50 m. Hledí je nastavitelné na dálku 75 a 150 m a umožňuje přesnou střelbu od nejkratších vzdáleností až do 150 m.

Ke střelbě ze samopalu se používá 7,65 mm pistolového náboje.

Ke každému samopalu vz. 61 náleží 1 zásobník krátký (na 10 nábojů) a 4 zásobníky dlouhé (na 20 nábojů). Náboje se plní do zásobníků ručně.

Charakteristika

Samopal vz. 61 je jednoduchá lehká samočinná ruční zbraň jednotlivce, u níž je k zpětnému pohybu závěru využito tlaku prachových plynů na dno nábojnice a tím i na čelo závěru. Do přední polohy je závěr vrácen tlakem dvou vratných pružin.

Samopal je uzavřen pouzdem závěru. Napínací hmatníky nepřilíhají přecházejí nad vnější povrch pouzdra závěru, což umožňuje střelbu blízko u těla, pod pláštěm nebo i ve velmi omezeném prostoru. Výhodné okénko je umístěno tak, že nahodilé výšlehy plamene neruší střelce.

Samopal je jednoduché konstrukce. Jeho činnost při střelbě je spolehlivá a bezpečná i za ztížených podmínek v boji, t.j. v prachu, dešti, při nízkých i vysokých teplotách. Samopalu lze použít v jakékoliv poloze.

Samopal je opatřen zpomalovačem, který snižuje kadenci střelby a působí též jako tlumič zpětného nárazu závěru. Tlumení zpětného nárazu má za následek uklidnění zbraně po každé ráně při střelbě dávkami.

Spušťadlo umožňuje střelbu dávkami i jednotlivými ranami. Malými dávkami je možno střilet i jednoručně se sklopenou ramenní opěrou. Při této střelbě se samopal drží jako pistole.

Samopal vzhledem k jeho váze, tvaru a rozměrům lze snado přenášet za jakékoliv situace a to buď v brašně na opasku nebo v podpažní brašně, popřípadě volně pod oděvem nebo i v zavazadle. K rozbírání samopalu pro běžné čištění a konzervování není třeba žádného nářadí.

Hlavní části a jejich popis

- hlaveň
- pouzdro závěru
- mířidla
- závěr
- tělo samopalu
- spušťadlo
- pažbička se zpomalovačem
- ramenní opěra

Hlaveň slouží k usměrnění letu střely, má vývrt se 6 drážkami, které vytvářejí 6 polí. Drážkování vývrtu tvoří pravotočivou šroubovnicí, která udílí střele otáčivý (rotační) pohyb. V zadní části vývrtu hlavně přechází drážkování v hladkou **nábojní komoru**. Vývrt hlavně je chromován pro zvýšení životnosti (aby se zmenšilo opotřebení) a ochraně proti korozi.

Hlaveň je zalisována do vložky pouzdra závěru. V polovině délky hlavně je nákrůžek, kterým se opírá o vnitřní čelo vložky pouzdra závěru a v této poloze je hlaveň zajištěna kolíkem.

Hlaveň je na povrchu hladká a černě lakovaná. V přední třetině její délky je nákrůžek se zápichem, který slouží k upevnění tlumiče hluku. V zadní části je hlaveň zesílena. V horní části zadního čela je vybrání pro vytahovač a ve spodní části širší vybrání pro vysouvací ozub závorníku.

Ráže samopalu 7,65 mm tvoří vzdálenost dvou protilehlých polí.

Pouzdro závěru vede závěr. Do přední části pouzdra je zasunuta a přivařena vložka pouzdra závěru, v níž je pevně uložena hlaveň. V horní stěně pouzdra je oválné výhozní okénko. V přední části pouzdra je základna mušky s muškou a v zadní části hledí.

Mířidla slouží k zaimování samopalu na cíl, jsou na horní stěně pouzdra závěru a tvoří je muška a hledí. Hledí je nastavitelné na 75 a 150 m. Pro zaimování za snížené viditelnosti, v noci, při soumraku, na siluety a na záblesky se používají svítící mířidla, která osvětlují mušku a hledí.

Závěr umožňuje vlastní činnost samopalu; vysouvá náboje ze zásobníku a zasouvá je do nábojní komory, uzavírá nábojní komoru při výstřelu, rozněcuje zápalku náboje, vytahuje a vyhazuje vystřelenou nábojnici. Má tyto části: závorník, vytahovač s pružinou a kolíkem, zápalník s pružinou, úderník s kolíkem, vodící tyčinky vratných pružin, vratné pružiny, pojistku vratných pružin a napínací hmatníky.

Tělo samopalu spojuje všechny části samopalu v jeden celek, je jednou z hlavních částí samopalu. Skládá se z vlastního těla, vyhazovače, záchytky závěru a záchytky zásobníku. dále je v něm uloženo spuštěadlo s kohoutkem a zpomalovač.

Spuštěadlo se skládá z těchto částí: spouště, spoušťové páky, přerušovače, vypouštěcí páky, vložené páky, přeřadovače (pojistky) a čepu spuštěadla. Umožňuje střelbu jednotlivými ranami i dávkami, jakož i zajištění samopalu. Důležitou součástí je přeřadovač (pojistka), který je umístěn na levé straně samopalu a má tři polohy:

- a) posunutím křídélka pojistky dopředu ve směru střelby (dávky)
- b) posunutím křídélka pojistky do svislé polohy (zajištěno)
- c) posunutím křídélka pojistky k sobě, je-li hlaveň ve směru střelby (jednotlivé rány).

Ke spuštěadlu patří kohoutek, který tlučne na úderník a tlakem pružiny drží spuštěadlo v těle samopalu.

Pažbička se zpomalovačem je dřevěná a slouží k uchopení samopalu. Má podélný otvor, kterým je navlečena na šroubu pažbičky. Proti otočení je pažbička zajištěna lůžkem pro pažbičku a vpředu lučíkem. Zpomalovač slouží k snižování rychlosti střelby (kadenci) a k utlumení nárazu závěru při zpětném rázu.

Ramenní opěrka je připevněna k zadnímu čelu těla samopalu. Opěra je sklopná. V odklopené poloze ramenní opěra umožňuje správné přilícení, jakož i opření samopalu do ramene střelce. Odklopení ramenní opěry je rychlé. Samopal se sklopenou ramenní opěrou je možno snadno přenášet v brašně na opasku se zasunutým zásobníkem na 10 nábojů.

Příslušenství

Ke každému samopalu patří toto příslušenství:

- vytěrák,
- koudelníček,
- klíč mušky,
- plochý štětec,
- 5 zásobníků, z toho 1 krátký (na 10 nábojů) a 4 dlouhé (20 nábojů),

- 2 brašny na zásobníky,
- závěsná šňůra vz. 52,
- plátěný pytlík,
- olejníčka,
- žíněný kartáček.

Kromě tohoto příslušenství přiděluje se k samopalu podle potřeby a způsobu použití buď

- podpažní brašna s nosným řemenem nebo
- brašna na opasek.

Jako speciální příslušenství přiděluje se k samopalu podle potřeby tlumič hluku s brašnou.

Technicko-taktická data

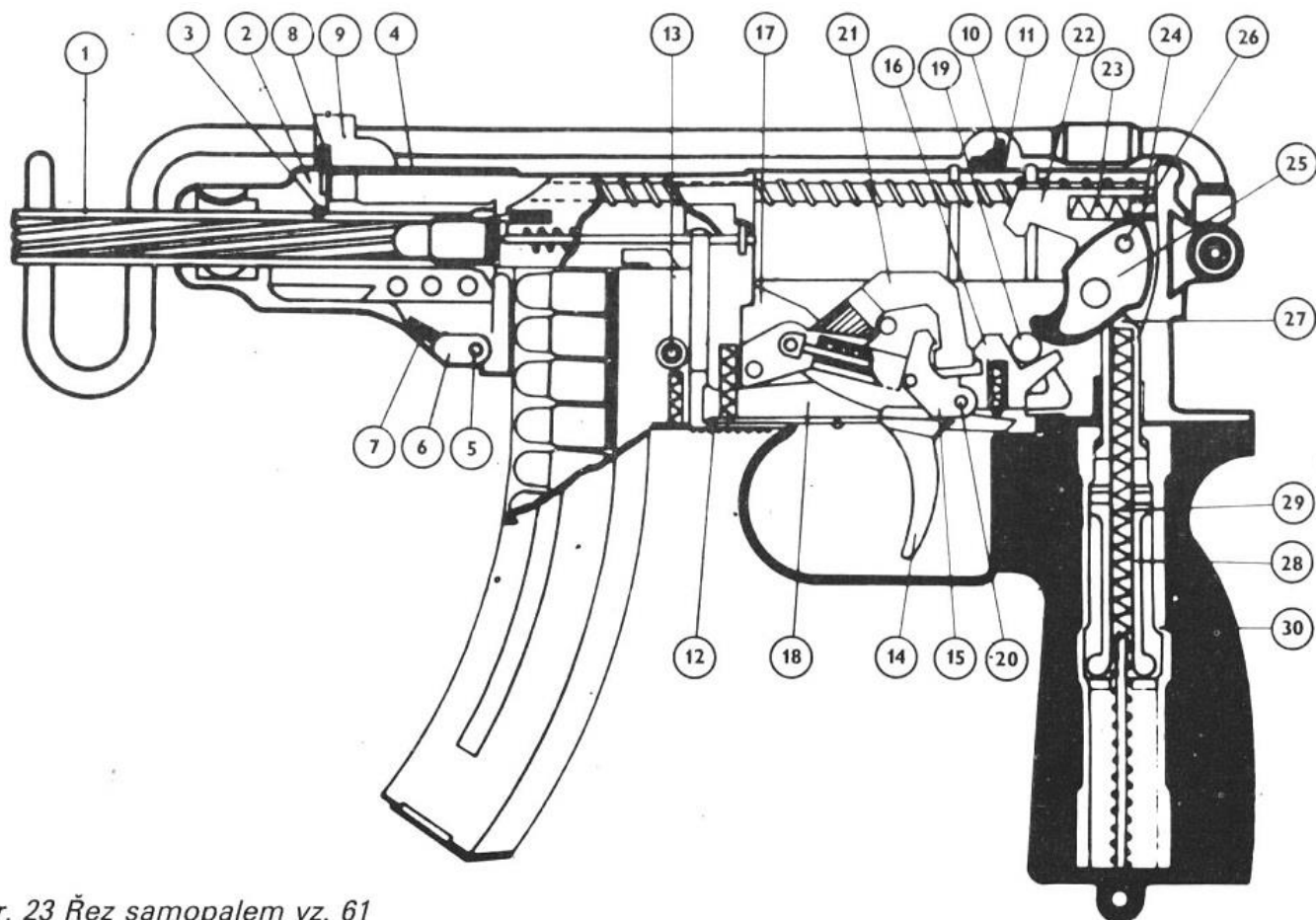
Ráže	7,65 mm
Délka se sklopenou ramenní opěrou	270 mm
Délka s odklopenou ramenní opěrou	522 mm
Délka hlavně	115 mm
Rozsah hledí	75 a 150 m
Největší dostřel	1500 m
Smrtící účinek střelby	800 m
Počáteční rychlost střely	317 m/sec.
Teoretická rychlost střelby (kadence)	750 ran/min.
Bojová rychlost střelby jednotlivými ranami	35 ran/min.
Bojová rychlost střelby malými dávkami	100 ran/min.
Váha samopalu bez zásobníku	1,30 kg
Váha samopalu s plným krátkým zásobníkem	1,45 kg
Váha samopalu s plným dlouhým zásobníkem	1,55 kg

Nabíjení

K nabití samopalu je nutno především zasunout naplněný zásobník do těla samopalu na doraz až je spolehlivě zachycen záchytkou zásobníku. Potom samopal odjistit přestavením křídélka přeřadovače a tahem za hmatníky stáhnout závěr až na doraz do zadní polohy a vypustit. Při pohybu před vlivem tlaku vratných pružin narazí závěr svým výstupkem na dno nábojnice, vysune náboj ze zásobníku a zasune jej do nábojní komory. Přitom drápek vytahovače zaskočí za okraj dna nábojnice. Závěr zůstává v přední poloze a **tlačením vratných pružin uzavírá nábojní komoru**. V tomto okamžiku je samopal připraven ke střelbě.

Ukončení střelby a vybití

Má-li být střelba ukončena, vyjme se zásobník a ručním opakováním (natažením závěru do zadní polohy), se vyhodí náboj z nábojní komory. Závěr se spustí do přední polohy, stiskne se spoušť a samopal se zajistí.



Obr. 23 Řez samopalem vz. 61

1 — hlaveň, 2 — vložka pouzdra závěru, 3 — kolík hlavně, 4 — pouzdro závěru, 5 — spojovací čep, 6 — západka spojovacího čepu, 7 — pružina západky, 8 — muška, 9 — chránitko mušky, 10 — klapka hledí, 11 — základna hledí, 12 — záchytky závěru, 13 — záchytky zásobníků, 14 — spoušť, 15 — spoušťová páka, 16 — přerušovač, 17 — vypouštěcí páka, 18 — vložná páka, 19 — přeřadovač (pojistka), 20 — čep špušťačky, 21 — kohoutek, 22 — zádržka závěru, 23 — pružina nádržky závěru, 24 — opěrka pružiny zádržky závěru, 25 — odvalovací páka, 26 — čep odvalovací páky, 27 — závaží zpomalovače, 28 — protizávaží, 29 — pružina zpomalovače, 30 — vložka šroubu pažbičky

Zajištění

Samopal se zajistí přestavením křídélka přeřadovače do střední polohy t.j. směrem dolů k označení „O“. Ozub na zadním konci spouště se opře o plošku oběma válcovými vybráními na přeřadovači. V důsledku toho není možno stisknout spoušť a vypustit kohoutek.

Rozbor a sborka

Rozebírání samopalu je částečné nebo úplné. Částečné rozebírání samopalu se provádí k běžnému čištění, k prohlídce a ke konzervování.

Úplné rozebírání samopalu se provádí jen při výměně a opravách součástí a při podrobné prohlídce ve zbrojní dílně.

Vždy před rozebíráním samopalu se musí nejprve vyjmout zásobník a přesvědčit se, zda v nábojní komoře není náboj. Částečné rozebírání se provádí takto:

vyjmout zásobník

- uchopit pravou rukou samopal za pažbičku a levou rukou za přední stěnu zásobníku,
- zatlačit palcem levé ruky na záchytku zásobníku a při současném tahu směrem dolů vyjmout zásobník z okénka těla samopalu;

odklopit pouzdro závěru

- zatlačit zespodu ukazováčkem levé ruky na vystupující konec spojovacího čepu, který vyčnívá po pravé straně pouzdra závěru,
- uchopit palcem a ukazováčkem levé ruky vroubkovanou hlavu spojovacího čepu a povytáhnout čep doleva na doraz.
- uchopit levou rukou nadhmatem pouzdro závěru, povytáhnout je směrem dopředu a odklopit nahoru;

vyjmout závěr

- stáhnout závěr za napínací hmatníky úplně dozadu až se napínací hmatníky dostanou do rozšířených konců podélných drážek v pouzdra závěru,
- vyjmout oba hmatníky,
- vyjmout závěr z pouzdra závěru.

Před každým rozebíráním samopalu musí být ramenní opěra odklopena.

Sborka samopalu se provádí opačným postupem. Před skládáním musí být všechny součástky řádně očištěny a pak lehce nakonzervovány. Při sklápění ramenní opěry držíme samopal pravou rukou za pažbičku a palcem pravé ruky stlačíme rýhovanou část levého držáku. Přitom můžeme přidržet samopal levou rukou za zásobník.

Ukládání a čištění

Za bezpečné uložení samopalu a jeho příslušenství je odpověden ten, jemuž byl samopal přidělen. Jeho povinnosti je ukládat a udržovat přidělený samopal za všech okolností v bezvadném stavu a pohotovosti k boji.

Při uložení samopalu je závěr v přední poloze (vratné pružiny jsou nejméně stlačeny), křídélko přeřadovače je v poloze „0“. Ramenní opěra je sklopena. Zásobníky jsou uloženy v brašnách. Příslušenství je uloženo v plátěném pytlíku odděleně.

Po každé střelbě je nutno samopal ihned vyčistit. Především však musí být pečlivě vyčištěn vývrt hlavně a nábojní komora. Řádné a včasné čištění a konzervování je jednou z podmínek jeho správné činnosti, přesnosti střelby a životnosti.

K čištění samopalu se používá čistých jemných hadrů, koudelce, oleje KONKOR 101, kartáčku a štětce z příslušenství samopalu.

Ke konzervování se používá olej KONKOR 101 k ochraně před korozi a k mazání třecích ploch.

Závady a jejich odstraňování

Závady a poruchy u samopalu vznikají po dlouhém používání zvláště v nepříznivých podmínkách. Bývají zaviněny nadměrným opotřebením nebo zlomením některých součástí, hrubými nečistotami v ústrojích samopalu, vadnými náboji nebo nesprávným zacházením či nedostatečnou údržbou. Nejčastější poruchy jsou:

Selhaná

Příčina:

- poškozený zápalník
- unavená nebo zlomená pružina kohoutku
- vadný náboj (zápalka chybí nebo je hluboko zalisována, prachová náplň vlhká nebo chybí)

Způsob odstraňování:

- vyměnit zápalník
- vyměnit pružinu kohoutku
- po uplynutí 10 sec. (nebezpečí opožděného vznícení prachové náplně) ručním opakováním vyhodit náboj z nábojní komory

Nedovření závěru

Příčina:

- znečištěný závěr a pouzdro závěru
- vadný (deformovaný) náboj
- nábojní komora znečištěna

Způsob odstranění:

- oddělit pouzdro závěru, vyjmout závěr, vyčistit a naolejovat
- ručním opakováním vyhodit náboj z nábojní komory
- vyčistit nábojní komoru

Nepodaný náboj

Příčina:

- znečištěný vnitřek zásobníku
- deformované stěny pouzdra zásobníku nebo pokřivené přídržky ústí zásobníku
- unavená nebo zlomená pružina podavače
- krátký zpětný pohyb závěru, silně znečištěný samopal

Způsob odstraňování:

- zásobník rozebrat a vyčistit
- zásobník vyměnit
- vyměnit pružinu podavače
- samopal rozebrat a vyčistit

Nevyhozená nábojnice

Příčina:

- krátký pohyb závěru dozadu, samopal znečištěn
- vadná drážka na nábojnici, nesprávná držena drápkem vytahovače

Způsob odstraňování:

- samopal rozebrat a vyčistit
- nábojnici vyjmout rukou

Vyskakování náboje ze zásobníku

Příčina:

- pružina zásobníku příliš silná, rozevřená přídržky ústí zásobníku

Způsob odstraňování:

- vyměnit zásobník

Závěr není zachycen v zadní poloze po vystřelení posleného náboje

Příčina:

- vadný zásobník — ulomený ozub na podavači nebo slabá (zlomená) pružina zásobníku
- napěchovaný konec záchytky závěru

Způsob odstraňování:

- vyměnit zásobník
- záchytku závěru opravit začištěním nebo vyměnit

Závěr zůstane zachycen v zadní poloze

Příčina:

- znečištěné vedení zpomalo-
lovače v dutém šroubu
pažbičky
- zlomená nebo unavená
pružina zpomalo-
lovače

Způsob odstraňování:

- rozebrat a vyčistit zpoma-
lovač a jeho vedení
- vyměnit pružinu zpomalo-
lovače

Předcházení poruchám

Aby se poruchám a závadám při střelbě zabránilo, je nutno:

- dodržovat pravidla o ošetřování, rozebírání, skládání, čištění,
a přípravě samopalu a nábojů ke střelbě,
 - chránit součástky a ústrojí samopalu před hrubým znečištěním,
 - nepoužívat při odstraňování poruch a závad násilí,
 - neplnit zásobníky vadnými nebo znečištěnými náboji,
 - před střelbou slabě naolejovat součástky, které se při činnosti
třou a vyčistit do sucha vývrt hlavně a nábojní komoru,
 - snažit se poruchu nebo závadu při střelbě odstranit především
opakováním; jestliže se porucha nebo závada nedá opakováním
odstranit nebo se znovu vyskytne, je nutno samopal vybit, zjistit
příčinu poruchy a odstranit ji.
-